

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXXIII, 6

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA nov.-december (nov.-diciembre) 1986

Smisel „Drage“

„Evangeljska spoznanja so kulturnemu življenju Zapada dala novega vzpona. A čim višje se je človek s svojim razumom, obogatenem po razodetju, vzpenjal, tem globlje je začel padati: iz duhovnosti v materializem, iz vere v nevero, iz življenja v Bogu v življenje proti Bogu. Ko se je Bog človeku razodel, ga je ta zavrnil: Non serviam — Ne bom služil! Skoraj bi mogli reči: Prvem, izvirnemu grehu padlih duhov in človeka v začetku, sledi drugi izvirni greh: ponovno zavračanje Boga, novi odpad od Boga.

Temu bogokletju se mi postavljamo po robu s krščanstvom: z razodeto resnico o Bogu, o nadnaravnem svetu in življenju, o večnostnem cilju. Smisel „Drage“ je prav v tem: Ob vedno popolnejših spoznanjih tuzemskih problemov zreti vedno znova v večnostno Resnico in v njeni luči uravnjavati pota nas zemljanov, se učiti od večne Modrosti tega, kar je Bogu všeč, in na ta način reševati sodobno in prihodnje človeštvo, tudi slovenski narod. Če „Drage“ udeležencem dvigne pogled ob vseh iskanjih zemskih vrednot tudi k nadzemskim, dosega svoj cilj, ker s tem bistveno dopolnjuje, kar je dobrega in zdravega v današnjem slovenskem kulturnem prostoru. In če tisti, ki se je kdaj udeležimo, odidemo iz nje bogatejši na tisti vrednoti, ki nam je v življenju kdaj celo bolj ali manj ogrožena: na veri v Boga, v nadnaravni svet, smo se vrnili okrepčani za nadaljnje človeka vredno življenje, v katerem za Avguštinom ponavljamo: Zase si nas ustvaril, Gospod, in nemirno je naše srce, dokler ne počije v Tebi...

In če s to duhovno bogatijo, s to milostjo sodelujemo kot nje nosilci vsak v svoje, velikokrat z materialistično miselnostjo prenasličeno okolje, potem nam je življenje z Bogom in za Boga še posebno svetlo, kajti tedaj smo „luč od Luči“, luč, ki sveti v temi, in se nam res splača živeti.“

Iz pridige Ladislava Lenčka, predsednika SKA, v „Drage“ 1986.

Meddobje XXII, 1-2

DUHOVNI izraz zdamskega kulturnega delovanja se iskri v nešteti fasetah. Ena izmed njih je revija Meddobje. Njen položaj je v marsičem soroden s stanjem drugih področij izseljenske kulture. Po neki težko opredeljivi notranji sili kljubuje težavam, ki bi jih v normalnih razmerah revija ne prenesla. Vsak njen zvezek vsebuje poezijo, prozo, eseje in študije, včasih gledališka dela, kritike, pričevanja. V vsaki izdaji je izbrusen umetniški izdelek, osnutek še neuspelega poleta, tehten esej, objektivna analiza, osebni pogled na človeško, narodno in kozmično stvarnost. Vse to ne priča toliko o usposobljenosti avtorjev ali kvaliteti prispevkov, ampak predvsem o zmogljivosti njenih tvorcev. Morda se le v tem iskri razvejana dejavnost peščice ljudi, ki hoče živeti, kljub neugodnim okoliščinam, ki hoče obdržati, prenavljati in ustvarjati svet, ki ga je vredno živeti — to je volja, njen izraz pa Meddobje.

Organizacijska stran podjetja je brez dvoma zasluga vodstva SKA, polovični del njenega smiselnega nagiba leži na eliti bralcev (mnogi od njih resnični mecen), njen ustvarjalni svet pa na uredništvu in piscih. Vsak njihov prispevek je izziv parihev, je donkihotski boj z mlino na veter, je dokument pričevanja, je podvojeno delo desetkanih generacij.

Revija Meddobje izhaja neredno. A vsakič, ko izide, se njen praznični vzklík razlije po celem svetu.

To pot obsega zvezek Meddobja 180 strani, ker je imela prejšnja številka 20 strani manj, poleg ilustracij Marjance Savinšek (tri barvne reprodukcije in ena črnobela) in štiri strani s fotografijami skulptur Bernarda Lavriša. Likovna priloga izredno popestri prvo dvojno številko XXII. letnika Meddobja.

Začetne strani novega letnika revije zavzema Vinka Brumna razpravljanje *O pojmu božjega bivanja*. Ne gre tu zgolj za teološko razglabljanje, temveč predvsem za metafizično poglobljanje, v katerem izstopa avtorjeva vrlina, da predno se loti teme, jasno opredeli uporabljene pojme. Milan Kopušar v eseju *Historični Kristus odkriva zgodovinske dokaze Kristusovega življenja*. Prvič so objavljena *Pisma Izidorja Cankarja Narteju Velikonji iz let 1911–1914*. Spremno besedo in primerne razlage je napisal dr. Jože Velikonja. Pisma so dragocenost za literarnega zgodovinarja, a vredne branja vsakega ljubitelja slovenske besede. *Jurčečeva rast iz narodnosti v državnost* je esej Andreja Rota, v katerem razčlenjuje politične komponente Jurčečevega dela predvsem v tridesetih in sedemdesetih letih — začetku in koncu njegovega pisateljstva. *Lev Detela prispeva tokrat Problem tujejezične metamorfoze*. Obdela predvsem vprašanje dvojezičnosti in menjanja jezika v literaturi. Nov avtor pričujočega zvezka Meddobja je znanstvenik Tone Arko. Njegova študija — *Geneza in apokalipsa* — razjasnjuje vprašanja o izvoru in koncu vseмирja. Sklepna razpravna proza je dr. Ljubi Sirca predavanje *Ali je komunistično gospodarstvo mogoče reformirati?*

Literature je tokrat manj, a njena vrednost presega vprašanje številčnosti. Vladimir Kos nastopa z odlično črtico *Noč in vekemestne luči* in s pesmimi *Zahodnojaponska kvadrilogija v jeseni*. Pisatelj Maks Osojnik objavlja črtica *Grbčeva ljubezen*.

Pesnica in pisateljica Dolores M. Terseglav je obogatila Meddobje z odrsko pesnitvijo *Rojeni smo za življenje*, katere naslov in vsebino moremo primerjati vzklíku Antigone: Ne da sovražim — da ljubim, zato sem na svetu. Tematika, čeprav je časovno postavljena v čas druge svetovne vojne, je še danes povsem aktualna. Globoko, v življenju slovenskega naroda marsikomu nedoumljivo eksistencialno dejanje je sporočilo *Jožeta Mavsarja* Odgovor k „Vprašanju sprave“ v Meddobju.

Še druga zaglavja: *Kronika: Od doma, skozi taborišča — v široki svet* (Jože Krivec); *Kulturni večeri v XXXIII. sezoni*. Kritike: Mira Mihelič: *Ure mojih dni* (dr. Pežer Urbanc); Dr. D. Rupel: *Sociologija kulture umetnosti* (Tone Brulc). Obvezni španski tekst predstavlja zapis *Franceta Papeža Un aniver-sario* (ob obletnici Trubarjeve smrti). A. R.

Prihodnost „Meddobja“

Najpomembnejša publikacija Slovenske kulturne akcije je revija „Meddobje“. V njej se objavlja najboljše dosegljivo iz ustvarjalnega duha v slovenskem izseljenstvu in marsikaj tehtnega iz zamejstva in celo iz domovine. Če prebiramo 180 strani številke revije, ki izide ta mesec december 1986, moramo reči, da je v njej nagromadenega veliko vrednega gradiva, ki je izraz duhovne moči ustvarjalcev in se ob njem bralcu na vse strani razširi kulturno obzorje.

„Meddobje“ je ob ustanovitvi SKA pred desetletji rodila potreba, da se v tej reviji slovenskega izseljenstva objavljajo kulturne stvaritve, ki so v skladu s krščanskim pogledom na svet, v luči božjega razodetja. Revija je ves čas svojega obstoja zvesto sledila temu cilju.

Med tem se je trideset let kasneje v zamejstvu pojavila druga revija, „Celovski zvon“, ki izhaja v Celovcu, s podobnim programom: v krščanski luči osvetljevati kulturna dogajanja v svetu in v domovini in tudi ustvarjati lastne kulturne vrednote.

Ali ima „Meddobje“ ob tej novi krščansko usmerjeni kulturni reviji še razlog za svoj obstoj?

Mislimo, da ga ima. „Meddobje“ more v popolni nevezanosti in svobodnosti izpolnjevati svoje tradicionalno poslanstvo. „Celovski zvon“ je namenjen najširšemu krogu bralcev tudi v domovini in je v tem tudi njegova velika prednost, da jih more doseči, a se mora istočasno kolikor toliko prilagodevati tej okolnosti. Poleg tega ima revija „Meddobje“ prvenstveno pred očmi ustvarjalce iz izseljenstva, nosi takorekoč izseljenski pečat, tako v razpravljanjih o slovenski in splošni problematiki kot v literaturi; to je pravzaprav svojstvo naše revije. Ko bereš „Meddobje“, si prvenstveno v svetu izseljenstva, ko bereš „Celovski zvon“, si v širšem svetu celotnega slovenstva, še posebej koroske problematike, in pa v svetu kulturnega človeštva sploh.

Kakor je vsa krščansko usmerjena slovenska skupnost z nami vred zavzeta za poslanstvo „Celovškega zvona“, tako naj je za poslanstvo „Meddobja“ zavzeto pred vsem vse slovensko krščansko izseljenstvo.

V vsebinskem pogledu tako „Celovski zvon“ kot „Meddobje“ zaenkrat nimata težav. „Celovski zvon“ jih tudi nima pod materialnim vidikom. Njegova razmera visoka naklada, naročniki in odjemalci tudi v Sloveniji, in nenazadnje tudi opora od strani izdajatelja, „Mohorjeve družbe“ v Celovcu omogočata njegovo redno izdajanje. Drugače je z „Meddobjem“.

Ta izseljenska revija je imela pred 30 leti vsekakor veliko širši krog odjemalcev, saj so mogli biti zanjo zavzeti vsi novodošli izseljenci. A ta krog se nezadržno krči in od nekdanjih naseljencev, naročnikov „Meddobja“ ostaja le še mala čreda. Naravno bi bilo, da bi Slovenci tudi druge generacije revijo naročali in brali. A tu je več težav: Mlajši se ekonomsko šele postavljajo na noge in si ne morejo privoščiti razmerna drage naročnine na slovensko izseljensko revijo, mnogo od njih jih niti ne obvlada toliko materinščine, da bi mogli v njej pisane razprave in literaturo prebirati s koristjo, končno so mladi tudi primorani, najprej se poglobljati v študiju v jeziku dežele, v kateri žive in delajo. Iz teh razlogov je krog tistih, ki bi iz vrst mladega rodu mogli z naročnino vzdrževati „Meddobje“, daleč premajhen, da bi se revija mogla z njih naročnino vzdrževati. Da, če bi prihajalo v izseljenstvo kaj več tudi krščansko mislečih novih izseljencev zdaj in v bodoče, bi se položaj naročniškega kadra ob njih vedno znova obnavljal in bi tudi „Meddobje“ moglo obstajati, podobno kot je obstajalo ob prihajanju povojne izseljenske generacije. Vemo pa, da iz raznih razlogov tega novega vala slovenskih krščanskih izseljencev ni.

Zato se ni čuditi, če je bila pred leti Slovenska kulturna akcija primorana ustaviti izdajanje svoje revije, ker se ni smela spustiti v avanturo vedno večje zadolženosti. Tedaj ji je iz stiske pomagal neimenovani mecen, ki je z večjo vsoto omogočil kritje večine dolga in nadaljevanje izhajanja revije. Poleg tega se je organizacija obrnila na evropsko ustanovo „Cerkev v stiski“ s prošnjo za gmotno oporo, katera ji je bila naklonjena v znesku 10.000 dolarjev, a z izrecno pripombo, da je pomoč enkratna. Ta pomoč pa je organizaciji omogočala mirno izhajanje „Meddobja“ v zadnjih petih letih.

A ta „zlata rezerva“ stoji z izdajo številke, ki jo v tem „Glasu“ oznanjamo. Ored vprašanjem, kje v prihodnje dobivati sredstva za izdajanje „Meddobja“. Revija brez podobne gmotne pomoči v izseljenstvu izhajati ne more, tudi če še naprej sodelavci vanjo pišejo brez vsakega honorarja. Mecen, ki je reviji pomagal k vstajenju pred leti, je zmožal to le enkratno, evropska organizacija, ki nam je pomagala zadnje čase, je izrecno povdarila, da je bila pomoč tudi le enkratna. Pomoči iz matične domovine, ki bi pogojevala naše svobodno krščansko izražanje, si ne želimo. Ostane edina možnost: da za slovensko kulturno delo zavzeti izseljenci gmotno omogočajo izdajanje „Meddobja“. Slovenska kulturna akcija si je zato napravila načrt prizadevanja v tej smeri:

1. – Pred vsem bo poživila in pomnožila delovanje svoje pisarne, v kar se bo žrtvoval naš odbornik, sodelavec „Glasu“ in „Meddobja“ Tone Brulc.
2. – Povabila bo vse dosedanje prejemnike-naročnike „Meddobja“, da sroti poravnajo naročnino, ki jo organizacija šteje tudi kot njihovo podporo izseljenskega kulturnemu prizadevanju.
3. – Izvedla bo akcijo za pridobivanje novih naročnikov „Meddobja“ z „Glasom“, tako v Argentini kot v ostalem izseljenstvu in zamejstvu.
4. – Mecene, ki so doslej omogočali njeno založniško dejavnost v pogledu izdajanja knjižnih del, bo odslej vabila k prvenstvenemu žrtvovanju v prid izdajanja revije „Meddobje“.
5. – Uvedla bo „Sklad Meddobja“ in vabila k prispevkom vse, ki poleg naročnine zmorejo še kaj več, in bo v „Glasu“ objavljala vse njihove prispevke, drugim v vzpodbudo in posnemanju.
6. – Vabi že sedaj in s tem dobrotnike-mecene, da darujejo za nadaljnje izdajanje „Meddobja“ mecene darove po 1.000 USA dolarjev; njih tako pomembni prispevki bodo označeni v vsaki številki „Meddobja“, ki bo izšla z njihovo pomočjo.

Da je naša prošnja za sodelovanje pri izdajanju „Meddobja“ upravičena, naj navedemo naslednje podatke: Vsaka številka „Meddobja“ na 80 straneh z umetniško prilogo stane s poštnino in ostalimi pisarniškim stroški vred danes približno 1.500 dolarjev; dvojna z dvojno umetniško prilogo torej 3.000 dolarjev. Vsak letnik nas stane kakih 6.000 dolarjev. Tiska se Meddobje v 40 izvodih; od tega jih SKA pošilja raznim kulturnim ustanovam po svetu, tudi v domovini, ter nekaterim posameznikom, kot avtorjem, kakih 150, naročnikom se jih pošilja kakim 200, ostalih 50 izvodov pa ostaja v zalogi za kasnejše čase. Če je med naročniki vsaj 150 plačujočih, dobi SKA od njih komaj 4.500 USA dolarjev. Tako je letnega primanjkljaja 1.500 dolarjev, ki je pa radi nerednega plačevanja navadno znatno večji.

Na vprašanje, zakaj spet ne poprosimo pri kaki mednarodni ali evropski ustanovi za pomoč slovenski izseljenski reviji, odgovarjamo z drugim vprašanjem: Ali po 40 letih ideološke emigracije slovenski izseljenci vsega sveta, s sodelovanjem zamejstva, res ne zmo-

remo niti nekaj tisoč dolarjev letne opore naši reprezentativni izseljenski reviji, da mora za svoj obstoj prosjačiti drugod? Ali res med nami ni toliko ekonomsko in idejno močnih rojakov, da bi z združenimi močmi ne zmogli tega? Ali tisti med nami v izseljenstvu, ki sami kulturno ne ustvarjajo, ki pa so si zmogli ostvariti gnotne dobrine, res ne zmorejo plačevati slovenskega „izseljenkega davka“, recimo v obliki podpore izseljenski kulturni reviji „Meddobje“?

Prepričani smo, da je slovensko ideološko izseljenstvo po 40 letih svojega življenja še tako idealno, da hoče,

in tako napredno, da tudi more dostojno podpreti delo slovenskih izseljenskih kulturnih delavcev in da ga bodo podprli – z vzdrževanjem naše revije.

Vse to je napisano s preprostostjo in iskrenostjo, v želji, da pravočasno opozorimo vso slovensko izseljensko in zamejsko kulturno javnost na nevarnost, ki preti „Meddobju“, v zavesti, da je to naša dolžnost, in v upanju in prošnji, da se povežemo v skrbi in dejanju za ohranjanje pričevalca naše izseljenske krščansko kulturne stvarnosti, „Meddobja“.

L.L.

Najkrajše pismo iz Tokia najpoznejše jeseni.

Dragi Glas!

Ker mi Ti že dolgo nič ne pišeš – tako ali tako –, se skušam iz te megle nevednosti izviti tako, da Ti že zdaj napišem voščilo za advent in Božič (v japonskem tanka-slogu 5, 7, 5, 7 in 7 zlogov):

Naj z onkraj svoda
Oče s Človekom-Sinom
blagoslovi vse,
ki kuje nas usoda
v Stvariteljsko Družino.

Vrh naše gore Fudži že pokriva sneg. Gorati del severne Japonske je tudi že bel. Pri nas na skrajnem vzhodu otokov vreme niha med milino „zadnjih indijanskih poletij“ (kot pravijo v Severni Ameriki) in ostrino prvih zimskih megla (pri nas se ravnina in morje pripravljata tja do konca januarja na kratko, a mrzlo zimo). Vreme Tvoje poloble se mi zdi strašno daleč, skoraj predpotopno. V to pismo sem vložil tudi niz poznojesenskih podob, to je, pesmi, zgrajenih na nov način:

(1) Tako kot nekoč in drugje.

Drevesa se zlatijo. Listje pada. In veter komaj slišno iglo vbada v svoj luknjast plašč.

Od aster se metulj drhté poslavlja. A štoklja v ločju se še obotavlja.

Saj ni še mráz.

A čas s potezami je ves drugačen.

(2) Dragemu Francetu Goršetu v spomin.

Tako bom molil s strun teologije: Stvaritelj angelov in poezije Ti daj luči!

Da breztelesni duh naprej ustvarjaš, z zamislimi v Bogu se pogovarjaš

za tiste dni,

ko smrt nič več ne strga z rok Ti dleta.

(3) Podpis.

En sam se list oklepa suhe veje. Vetrov se eden s ceste mu zasmeje.

A list visi.

Ko dež opere prah z nebeških oken, popelje v mesto svoje mráz otroke.

A list visi.

Za hip se sonce nanj (boječ) podpiše.

(4) Ob papirnem senčniku.

Jesen izbira z mrakom mehko olje, in pismo zimi razprostre čez polje,

in knjigo zvezd.

Še jaz sem pisal Stari Domovini: „In luč prižgi za združene v spominih s prstjo dreves!“

Nihče ni vedel, kam naj pismo pošljem.

(5) Kaplje skrivnosti.

Na ustnicah rumene krizanteme žaré dežjá solzé kot jagode,

združene v spomin.

Po eno kapljo eni od skrivnosti, kot nitke krizanteme vtkanih v os

rože zgodovin,

nesmrtne rože s trni bolečine.

Upam, da v novem letu razmahneš (na videz) otrple ude. Oprosti, če Ti delam kritično krivico: čim bolj se bližamo koncu leta, tem bolj se vse skrči na otipljivo sedanjost, ki se ji zmeraj tako strašno mudi v preteklost. Kot zmeraj Te tudi tokrat pozdravlja z daljnovzhodnim smehljajem Tvoj

Vladimir Kos.

IN MEMORIAM J. L. BORGES

El gigante insomne entró
en el profundo sueño.
El visionario no vidente tanea
en el umbral postrero.
Algún paradójico desnivel
podría sorprenderlo
con un último asombro:

Duermen los tigres,
collan las canillas en los patios.
El otro lado del umbral
es un abstracto espacio
sin espejos.

Ni los vermes, ni el olvido!
Sólo cegadora luz
que no necesita ojos.
Los laberintos en la perspectiva del águila,
anclada en la altura;
las acciones circulares
de los mortales sonámbulos;
ni principio, ni fin
de los movimientos:
sólo apariencias.
La previsible inexistencia del tiempo
se confirma.
El sabio está presente en cada instante
de su pasada vida.
Con una mirada abarca
los infinitos pasos y surcos
del hormiguero.
En algún mundo platónico
su alma, su global verbo,
su agudo humor irónico
por fin descansa y sueña,
sustraido al recomenzar periódico

Vinko Rode

Naloga Glasa je predvsem ta, da poroča o delu SKA. Zato ga pošiljamo vsem, za katere vemo, da se zanimajo za slovensko kulturno ustvarjanje in sodobne miselne tokove. Naj ga podpre, kdor more in kolikor more — nam bo to dokaz, da se bori za vaše in naše duhovno bogastvo tudi GLAS.

ustvarjalci skg

Jeločnikova izvedba Krsta pri Savici

24. in 25. novembra je bila v Slovenski hiši v Buenos Airesu predstava Krsta pri Savici v režiji Nikolaja Jeločnika. Jeločnik je zasnoval Prešernovo pesnitev v obliki dramskega oratorija z uporabo igralcev, solistov, govornega zbora ter odlično glasbeno spremljavo (Mahlerjevo 2. simfonijo Vstajenje).

Glavni režiser Nikolaj Jeločnik (pri izvedbi sta sodelovala tudi Frido Beznik in Maks Borštnik) je dosegel brezhiben nastop mladih igralcev, pevcev in recitatorjev.

Nov roman Leva Detela

V založbi Log je izšel nov roman Leva Detela v nemščini *Gespräche unter den Fabrikschornsteinen* (Pogovori pod tovariškim dimnikom) na 100 straneh in z osmimi Detelovimi fotografijami. O knjigi bomo še poročali.

Nastopi Bernarde Fink

Bernarda Fink je uspešno nastopila s koncertom v Trstu 28. novembra, v Celovcu 2. decembra in v Ljubljani 5. decembra. Turnejo je pripravila Krščanska kulturna zveza. „Bernarda Fink je predvsem glasbenica, umetnica. Pred seboj ima še veliko načrtov, tako v Evropi kot v roistni Argentini. Za prihodnje leto je med načrti omenila koncerte v Franciji in Švici pa nastop v Teatro Colón v Buenos Airesu v Gluckovi operi Orfej in Evridika. O možnostih koncertiranja v Sloveniji, zlasti z orkestrom Slovenske filharmonije ali pa v operi meni, da naj jo v Ljubljani najprej slišijo in spoznajo.“ (Marian Zlobec v Delu, 5. dec. 86.)

AMERIKA, AMERIKA...!

Gledališki odsek SKA je v počastitev priprav na petsto let pokristjanjenja Amerike pripravil igro argentinskega pisatelja Alberta de Zavalía „Osmi dan“, ki je bila uprizorjena na odru Slovenske hiše 24. avgusta in potem še pred in na misijonsko nedeljo 19. oktobra 1986. Pretežno didaktično in zgodovinsko odsko delo v osmih podobah prikazuje težave in uspehe tistih pionirjev, ki so se napotili odkrivati in osvajat nov svet — vojaki, vitezi in misionarji, iskalci svobode in zlata ter vsakršnega bogastva novega sveta. Kot je v skoraj himnični pesmi „America, the Beautiful“ zapisala pesnica „Amerika, Amerika, Bog naj prečisti tvoje zlato!“, tako je tudi v igri Osmi dan hotel dramatik poudariti, da so resnično zlato Amerike ljudje, ki so s trdim delom ustvarili njeno svobodo in bogastvo. Predstava je bila še posebej zanimiva za nas, ki smo tudi postali „zlato“ Amerike.

V režiji Frida Beznika so Osmi dan podali slovenski publiki igralci nove generacije, ki so svoje vloge rešili z veliko prizadevnostjo, poznal se je resen trud in zato tudi uspeh ni izostal. Junaštvo in žilavost glavne osebnosti adelantada, španskega poveljnika odprave, je dobro predstavil Jože Korošec.

Osmi dan je epopeja odkrivanja in naselitve novega sveta, Amerike — tako južne kot severne. Španski osvojevalci so skoraj eno stoletje pred prihodom Angležev (prvo naselje Jamestown, Virginia, 1607) že stalno poselili širna ozemlja od Kalifornije do Floride, saj je 27. marca 1512 Juan Ponce de León odkril divje in goščavske predele Floride, ki jih je kristil po tistem dnevu — bila je namreč Velika noč, špansko: Pascua Florida. Osebnost tega legendarnega zavojevalca, ki je bil pozneje proglašen za prvega adelantada Floride, je prikazana v naši epopeji kot Don Floreal. Franci Papež ga je predstavil res kot viteza, eno najbolj idealnih osebnosti igre Osmi dan. Njegov zvesti (nazadnje nezvesti) sluga Donoso je bil spretni Blaž Miklič. Tudi ostale vloge so bile povečini dobro zasedene: Emil Urbančič (škof-aristokrat), Janko Erjavec (fray Ti-

motej), Boštjan Modic (avanturistični kapitan Mendia), Jože Oblak (Alonso Pérez). Špansko vzdušje sta dobro ustvarili Kristina Kremžar in Andrejka Vombergar kot Pripovednici. Nastopili so še: Marko Selan, Marko Vombergar, Franci Šturm, Ivo Urbančič, Jože Oberžan, Janko Jereb in Klavdija Malovrh. Luči: Bogdan Magister; scena: Franci Klemenc; realizacija scene: Jože Cukjati, Magda Klemenc in Helena Klemenc.

Fr. P.

odšli so

† DRAGO M. ŠIJANEC

Letos 2. novembra je umrl naš ustvarjalni redni član, slovenski simfonični dirigent, Karl Tomaž Marian Šijanec. Rodil se je 18. decembra 1907 v Pulju. Glasbeno se je izpolnjeval v Pragi in Parizu. Leta 1947 je prišel v Argentino in takoj naslednje leto postal stalni dirigent orkestra Teatra Argentina v La Plati. V tem mestu je ustanovil stolico za orkestralno dirigiranje. Z njegovo iniciativo je bil ustanovljen Mozarteum v Argentini.

Nastopal je z buenosaireško filharmonijo, Državnim simfoničnim orkestrom, z orkestrom Teatra Colona, do leta 1974 je dirigiral Mestni simfonični orkester. Dobil je visoka odlikovanja v Argentini in inozemstvu. Dirigiral je tudi orkestre po Evropi. O enem izmed njegovih potovanj je tako pisal: „Leta 1972 sem dirigiral na Poljskem, v Katowicah, šlesko državno filharmonijo. V tisti teden je palo Telovo, cerkveni praznik, nedelovni dan. Izrabil sem ga, da se navsezjutraj odpeljem v bližnji Krakow. Mesto samo, sto cerkvá, je velik dogodek. Toliko jih je, da po šest far skupno opravi telovo procesijo. Največja je ob 11h iz Wawlske katedrale (sarkofagi poljskih kraljev, čista gotika), rudarska godba na čelu, zbori, meščanstvo, otroci, nune, menihi, bleda trpeča lica blaženih, ministrantje, zvonkjanje, nebo, Najsvetejše. Procesija obstane ob stari kapeli pod Wawelskim strmim hribom. Svečenik bere 3. evangelij; kratka homilija. „Družinska ljubezen“. Oče, mati, otroci, očetovska, materina ljubezen otrok do staršev. „Potem bodo vsi boljši Kristjani, boljši Poljaki!“ Vse utihne, vsi pokleknejo v mokro travo (ponoči je deževalo). Vzvišen, čisto ubran glas zapoje svoj blagoslov v gregorjanskem ritualu. To je bil glas nadškofa Karola Wojtyła. Najlepši Corpus Christi življenja.“ (v pismu 26. II. 1982).

Prof. Šijanec je bil mnogo več kot zgolj glasbenik. Bil je umetnik, prav gotovo eden izmed največjih slovenskih ustvarjalcev v Argentini. Naj v miru počiva!

ADVENT

Pričakovanje. Rana zima.
Megla, tišina, trhlenina.
Narava je zamrla brez glasov.
Sneg. Množica sledov.
Nevidna bitja me motrijo.
Tesnoba. Mene se bojijo.
Kako je daleč rajski vrt!
Tu vse oblega Smrt.
Tehtnica pada na večerno stran.
Kako je strašno človek sam!
Le veter po vrhovih šepeta,
da luč za vedno ni zašla,
da združil bo nekoč Nekdo,
kar je bilo, kar je, kar bo.

Dolores M. Terseglav

nazgleds

Ob petdesetletnici dveh knjig, ki sta pisali usodo dvema narodoma.

Pred petdesetimi leti je francoski pisatelj in mislec André Gide potoval na pogreb ruskega pisatelja Maksima Gorkega (M. Peškov) v Rusijo, kamor ga je povabila kot zvestega člana francoske komunistične partije Sovjetska zveza. Kot tak je mogel videti dobre in slabe strani komunističnega družbenega sistema, in ko se je vrnil v Francijo, je napisal knjigo „Le retour de la URSS“ (Vrnitev iz Sovjetske zveze). Gide ni šel samo na pogreb Gorkega, šei je tudi na pogreb svojih lastnih sanj o boljšem življenju človeštva v Rusiji. Bil je namreč tip evropskega intelektualca, ki je s kritičnim očesom presojal vse, kar je videl in poštenost mu ni dovoljevala, da bi zamolčal temne strani vsega, kar je opazil v takrat že skoraj dvajset let stari ureditvi ruske družbe. Gide-a je ozdravila Sovjetska zveza za vedno, hotel pa je prihraniti tudi drugim trpljenje, ki ga je tam opazil, in od tod njegova knjiga. Čez noč je postal lažnivec in izdajalec, človek, ki ga je francoska KP prej razkazovala kot genialnega pisatelja.

Slovenci smo isto leto dobili nadaljevanko „Premišljevanja o španiji“ Edvarda Kocbeka, ki so prav tako dvignila mnogo prahu, vendar samo v Sloveniji. Postala pa so križpotje, na katerem so se razhajale poti tradicionalnega katoliškega tabora in krščanskih socialistov. Razlika med Gideovo in Kocbekovo knjigo bode v oči.

Slovenci smo takrat imeli v Rusiji Kardelja, Kidriča, Marinka, Leskovška, Mačka — tudi Vidmarju niso bile neznane razmere v Rusiji in vendar od vseh teh ni bilo niti besedice o tem, kar se je takrat dogajalo tam. O vsem tem niso niti med seboj govorili, še manj pa obvestili svojega bodočega zaveznika Kocbeka. V Rusiji je bil v tem času likvidiran skoraj v celoti CK (Centralni komite) jugoslovanske KP, medtem ko so se slovenski komunisti v celoti rešili.

Je bila to zaljubljenost v resnico „velikega brata“? Vera, da so na pravi poti? Sprenevedanje in hlinjenje, ki jih je rešilo? Ne, bilo je še več! Bil je to živalski strah pred „velikim bratom“, ki ga je tako lepo potem opisal Kocbek, in pravi čudež je bil, da so se ga mogli otresti l. 1948.

Je Kocbek poznal Gideovo „Vrnitev“? Ni važno, če jo je poznal: po Vidmarjevih besedah pred dobrim letom in pol (O dveh slovenskih svetnikih), je bil Kocbek nejasen, zanesenjak v literaturi in kot politični zaveznik nezanesljiv. Kocbek ni imel Gideovega kritičnega očesa za presojanje razmer in ljudi, kaj šele ideologije! Po „Dolomitski izjavi“ so se krščanski socialisti, sokoli in skupina levih intelektualcev slepo predali v roke KPS, katere CK se je rešil iz Rusije iz objema „velikega brata“. Po petdesetih letih, če se ozremo nazaj, lahko odkrijemo korenine zla, ki so pognale iz „Premišljevanj“, lahko pa tudi doumemo, zakaj je bila revolucija v Sloveniji tako krvava.

SZDL (Socialistična zveza delovnega ljudstva), nekdanja OP, ki naj bi v celoti predstavljala slovenski narod, KPS pa komunistično stranko, še danes nostalgичno sprašuje: Kaj je več, celota ali del? Seveda je del po marksistični dialektiki dosti več, če ga predstavlja KPS! Vendar je tudi delček potreben — krščanskih socialistov namreč — za vidaz samo, politične odločitve so v rokah KPS! To je Gide dobro videl v Rusiji in naš Kocbek si tega ni mogel predstavljati v svoji naivnosti!

Kljub vsem razlikam med Gideom in Kocbekom pa vendar pridemo do skupnega imenovalca pri obeh: oba sta spisala po svojem razočaranju svoja najboljša dela. Tako Gide — judovski konvertit, kakor Kocbek — slovenski poenitent, sta po spregledu resnice napisala in opisala svoja razočaranja. Razlika pri tem je samo, da je Francija po vojni — tudi po zaslugi Gidea ostala svobodna — Slovenija pa je prav po zaslugi Kocbeka ostala za železno zaveso in stalinizmom. Pri tem moramo dodati še, da je Gide takoj

po vrnitvi iz Rusije izdal svojo knjigo, medtem ko je pri Kocbeku proces iztreznitve trajal do leta 1951. Drugi dejavnik, ki bi si ga morali zapomniti, je, da je Gide samo abstraktno posegel na področje politike, medtem ko je Ruplov „slovenski kulturni sindrom“, po katerem so pri Slovencih pisatelji odločilni ne samo v literaturi, ampak tudi politiki, doživel svoj polom.

„Kocbek je ostal zvest samemu sebi, se pravi svojemu družbenemu revolucionarstvu, pojmovanju pesniškega poklica in religioznemu prepričanju... zavzeto je iskal sinteze med obema skrajnostima in ni od tega odnehal niti tedaj, ko je izgubil politično veljavo in je bil upokojen“, beremo v Slodnjakovem „Slovenskem slovstvu“ l. 1968. Mlahav postaja slovenski jezik, Slodnjak! Za točnejše izražanje bi lahko uporabil stavek: Ko so mu vzeli vse funkcije komunisti!

Dolga je bila pot Kocbeka od zbirke „Zemlja“ do „Tovarišije“ in „Strahu in poguma“, vendar je katoliška stran v emigraciji in z njo SKA znala ločiti Kocbeka-umetnika od Kocbeka-politika, ker so dejstva sama dokazala, da to ni bil. Za prevelike občudovalce in zanikovalce Kocbekovega umetniškega talenta obstoji srednja pot: Kocbek je skušal vključiti v slovensko slovstvo novo smer, nepoznano in nepriznano od uradnega soocializma — slovensko varianto eksistenčne in personalistične filozofije, bil pa je odstranjen, ker je bil samo orodje v rokah KP.

Tone Brule

Dvojni (božično-novoletni) haiku.

Ustvarjalcem pa
Bralcem: miru, ki je moč
Učlovéčenja!
Da bi znova v nas
Volja do oblikovanj
lepšala zemljó.

Vladimir Kos

Konferenca o slovanskih nacionalizmih na kanadski univerzi v Hamiltonu.

17. in 18. oktobra letos se je na McMaster University v Hamiltonu (Ontario), v Kanadi, vršila dvodnevna konferenca o vprašanih slovanskih nacionalizmih. Konferenco je organiziral McMaster University Interdepartmental Committee for Communist and East European Affairs, s finančno podporo „Kanadskega raziskovalnega sveta za socialne in humanistične vede“, in „Kanadske fundacije Slovaškega svetovnega kongresa“. Na konferenci je sodelovalo pet članov ameriške Družbe za slovenske študije. Govorili so: Rado L. Lenček (Columbia University) „O sociolingvističnih faktorjih v razvoju slovanskega jezikovnega nacionalizma“; Tom. M. S. Priestly (University of Alberta) „O kulturni zavesti in političnem nacionalizmu na Koroškem“; George Thomas (McMaster University) „O odnosu med slovanskim nacionalizmom in jezikovnim purizmom“; Ivo Banac (Yale University) „O insignijah identitete, heraldiki in rasti nacionalizma med južnimi Slovani“; in Thomas Barker (State University of New York at Albany) „O najnovejši zgodovini koroških Slovencev“. Vsega skupaj je bilo na sporedu konferenca 28 predavanj, ki bodo v prihodnjem letu izšla v posebnem zborniku.

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ IN
SREČNO NOVO LETO 1987

želi vsem mecenom, dobrotnikom,
sotrudnikom, naročnikom, prijateljem
in bralcem

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Pisma

„GLASU“ k oceni „Glasa Korotana“ (Štev. 11)
v štev. 4 (1986) Vašega lista.

Vesel sem pozornosti, ki jo je ocenjevalec T. B. namenil tej izredni izdaji danes že doma in v tujini poznanega glasila slovenskega akademskega doma Korotana na Dunaju. Vendar imam, kar zadeva mojo študijo z naslovom „Knežji kamen“, le nekaj pripomb.

Tako navaja T. B. v svoji oceni npr. naslednji stavek: Čeprav se šavli v bistvu, kar se tiče ustoličevanja, ne oddalji od Boga Grafenauerja, ki velja za uradnega zgodovinarja...

V bistvu, in prav v tem, se od grafenauerskih razlag ustoličevanja v resnici povsem oddaljujem. B. Grafenauer in po unitaristični ideologiji ohromljeno slovensko uradno zgodovinopisje, se skrbno izogiba temu, da bi priznalo ustoličevanju pravno-politično veljavnost, prikazujoč ga vztrajno kot nekakšno neobvezno folkloro, ki naj bi jo vladar uporabil le zato, da bi se nekako priljubil karantanskemu oz. slovenskemu ljudstvu.

To svoje stališče „utemeljuje“ uradno zgodovinopisje s tem, da ljudstvo pod nemškim jarmom že tako ali tako ni imelo več možnosti svobodno izbirati svojega kneza, ker je v fevdalnem redu postala vladarska oblast dedna. Toda obenem hoté spregleduje dejstvo, da ni šlo samo za izbiro novega vladarja, pač pa tudi za javno zaprisego, s katero dobi vladar izvršno oblast. Še danes je tako, da brez javne zaprisege nekdo na višjem položaju nima izvršilne moči. Bistvo ustoličevanja torej ni bil kmečki obred, temveč zaprisega, ki se je nadaljevala ob vojvodskem stolu tudi po letu 1414, vse do Marije Terezije (zadnjič njenemu očetu Karlu VI., leta 1728), ob katere nastopu so bile deželne pravice že zajete za zmeraj v Pragmatično sankcijo. — Vse to pa pomeni politično nasladdstvo slovenske Karantanije. In to stališče, ki je povsem nasprotno od stališča uradnega slovenskega zgodovinopisja, sem obrazložil v poglavju z naslovom „Državnost Karantanije“.

Naslednja trditve T.B.-a, ki jo moram prav tako dopolniti, se glasi: Res je, da je šavli v „Veneti, naši davni predniki“ (Glas Korotana št. 10, leto 1985) uporabil večinoma lingvistične dokaze...

Moti navedba „večinoma“, ker sem se v bistvu naslonil na imenoslovje (toponomastiko) in ne na jezikoslovje (lingvistiko), kar seveda ni isto. Toda študija kot celota temelji ne le na imenoslovju, temveč v isti meri tudi na ugotovitvah arheologije, zgodovinopisja in narodoslovja, ki jih pa ne tolmačim z obveznega ideološkega izhodišča, to je, upoštevajoč (nedokazan) prihod slovenskih prednikov v Alpe, v 6. stol. poKr. S tem se odpre povsem lduga pot, ki prinese mnogo jasnejše ugotovitve o korenini Slovencev, in sicer, segajoče vse do predrimskih in predkeltskih Venetov. Zanimivo: do tega spoznanja je že pred sto leti prišel D. Trstenjak, ki je pisal, da so v naših krajih bivali Veneti in ne Iliri. No, nemško jezikoslovje je do tega spoznanja prišlo šele po drugi svetovni vojni (H. Krahe), ljubljansko pa niti danes še ne. (Ker pač ne sme!).

In še: Da bi kjerkoli argumentiral, da Slovani (naselivši se v Alpe, op. p.) niso pobili vseh staroselecev... Saj dokazujem ravno obratno, da smo Slovenci sami tisti staroseleci in da dotoka kakšnih Slovanov po propadu Rimskega cesarstva sploh ni bilo.

In tudi: V tem pa sta šavli in Grafenauer pokazala na srčiko problema... Prosim, ne me stavljati ob strani B. Grafenauerja, ki je ideolog in ne zgodovinar, dejansko učenec unitarista Lj. Hauptmanna. V svojih zgodovinskih knjigah se B. Grafenauer v bistvu omejuje na povzemanje drugih avtorjev, navajajoč v opombi njih dela, letnico izdaje in stran povzetega, zato da je krit. To pa je stara taktika nemške metode formalno znanstvenega podajanja. Kar zadeva primerjave s sanskritom, pa sem že pred kakim letom sam zaprosil T. B.-a, naj bi se tega področja lotil. Pristal je bil, toda to je bilo tudi vse. Mogoče bo še našel čas za to, vsaj za nekakšno izhodiščno študijo, ki

je sicer krajša, vendar pokaže smer nadaljnega raziskovanja.

Zahvaljujoč se še enkrat za njegovo pozornost, mu želim še dalje uspeha pri njegovem delu za slovensko znanost in kulturo.

dr. Jožko Šavli.

Dr. Dimitrij Bregant nam iz Londona sporoča svoje misli o koroškem obisku v Argentini.

Zelo zanimivo in v nekem smislu novo se mi zdi dejanje obiska dveh koroških kulturnikov pri Vas v B. A. Zadnje dneve avgusta sem potoval skozi Sveče in bil gost Inzkovih, pri katerih je tudi stekel pogovor o tem obisku. Sadržaj tega obiska v tistih dneh niso še prišli v javnost, vendar sem imel vtis, da tudi dr. Inzko pričakuje z zanimanjem izid tega poskusa. Ali lahko še upamo, da bomo pozdravili novo tisočletje kot slovenski narod? Vsi smo bolj ali manj osveščeni glede sedanjega stanja tega naroda v „treh Slovenijah“ in prerokov vseh vrst ne manjka. Kot Slovenci, ki nosimo v sebi tradicijo krščanskega zaklada in se hranimo ob studencih sv. Duha v zdajšnjih koordinatah zgodovine, smo gotovo poklicani, da damo svoj delež. Odpiranje novih prostorov za svoboden in neobremenjen dialog se mi kaže kot ena poglobitvenih nalog Slovencev – katoličana, to je Slovencev, ki se zaveda svojega vesoljnega poklica v vseh svojih dimenzijah. Obiski, kot je bil ta dr. Vospernika in dr. Zerzerja, dajejo upati, da prihaja do izraza tista poglobljena zavest, ki nas bo lahko popeljala v novo tisočletje še kot Slovence.

Iz pisma ljubljanskega prijatelja (29. X. 1986.)

„Ekstremi se dotikajo!“ Pa zaenkrat še ne. Nedolgo tega je naš Smole izjavil, kako pač moramo sodelovati z rojaki na tujem, a s „sovražno emigracijo“ ni in ne more biti prav nikakršnih stikov in pogovorov. Sovražna emigracija je po mojem teroristično aktivna emigracija. Slovenci te nimamo. Ni pa sovražna kritična emigracija. In tista, ki ima nekoliko drugačne zamisli, kako bi bilo bolje za naš narod – tudi ne more biti temu narodu – sovražna. Komu torej? In kaj je sploh v tem primeru „sovražno“?

Zanimivo, kako se pri vas nekaj premika, aktivizira; potrebo po slovenski vzajemnosti ste vzeli zares. Po zgledu obiska Vospernik-Zerzer bi kazalo povabiti tudi koga iz Trsta. In iz Slovenije, kot praviš. Najbolje kak takšen, ki je znan, tu cenjen, del sistema, ki pa ima vendarle lastno fiziognomijo z rahlim odklonom k oporečnosti.

VIDUOGRAM IZ TOKIA. V pozni jeseni 1986. Od našega dopisnika V. K. (opozarjamo, da se VIDUO nanaša na latinski viduus = prazen, ne na video): po zanesljivih virih je dosegla Tokio vest, da je zmeraj manj denarja v Medovi blagajni, tako da grozi ustavitve tiskanja, ki bo imela za posledico tkzv. sklerosis disseminata zdomskega kulturnega življenja. Isti viri vedo povedati, da bi tozadevni meceni lahko odpravili to krizo v 24 urah; s tem dejanjem bi vstopili v našo kulturno zgodovino kot so-ustvarjalci svobodne slovenske kulture. Vsi ustvarjalci in vsi bralci (katerih določeno število se skriva tudi v matični Sloveniji) se obračajo na srce in glavo naših finančnih so-ustvarjalcev. Namesto vancev na bodoči Medov grob je z darovi mogoče ohraniti Med pri zdravem življenju, o tem nimajo naši kulturni zdravniki nobenega dvoma. Naši matematični strokovnjaki opozarjajo, da dosti majhnih vsot lahko odtehta težo ene same velike enake vsote. Naši teologi pa poudarjajo, da Medova kriza sovpada z liturgičnim časom, ko je velikodušni božji dar v ospredju pozornosti. Tokijski teleks dodaja, da je v Tokiu neka bogata gospa zapustila v oporoki svojemu dragemu psičku enajst milijonov jenov; uradniki na davčnem uradu so menda javno obžalovali razliko med človekom in raznimi živalmi.

knjižice

17. novembra je bila v Cankarjevem domu predstavljena knjiga Ernesto Cardenal: *Psalmi/Janko Messner: Nikaragva moja ljubljena*. Cardenalove Psalme v prevodu Nika Koširja je zbral in uredil Janko Messner. Na straneh 55-80 je objavljen ciklus pesmi urednika zbirke Janka Messnerja. Knjiga je pomembni kulturni in politični dogodek, kot pravi Sergej Kraigher v spremni besedi, zlasti ker kaže na široko interesno sfero slovenskih književnikov. Knjiga je „izraz solidarnosti z žrtvami agresije povsod po svetu“, kajti „vsaka agresija, ne glede na razloge s katerimi se opravičuje, (...) sama po sebi tudi neizbežno spodbuja in daje hrano — in to povsod po svetu — najbolj mračnim silam nazadnjaštva in silam, ki živijo in prosperirajo od tekme v oboroževanju in od vojn“ (str. 7). (Kraigherjev bleščeči uvod je ironija na to, kar je delal in še dela režim v Jugoslaviji; ali ne bi bilo mogoče lepo aplicirati Cardenalove pesmi na razmere na Golem otoku?)

Messnerjeve pesmi niso lirčne in religiozne, kot so Cardenalove, temveč so predvsem pričevanje ob obisku dežele Nikaragva kmalu po zmagi nad Somozo. V tem se nevarno približuje propagandnemu panfletu. Drugače je namreč mogoče razumeti Cardenalovo intrasistemično kritiko, kjer izraža človekovo elementarno doživljanje krivic, nasilja, izkoriščanja. Taka poezija se more in dejansko se tudi povzpne v resnično umetnino. Vsekakor pa je pomembna Messnerjeva pobuda za izdajo Cardenalovih Psalmov.

Nova knjiga Lojzeta Kovačiča nosi naslov „Prišleki“ (prvi in drugi del sta izšla l. 1984, tretji lansko leto) in v podnaslovu pravi, da je to pripoved, pripoved njegovega življenja. Kronološko je postavljena v desetletje 1938—1948, ko se je pisateljeva družina vrnila iz Švice v Ljubljano. Kljub visokim pokroviteljem, ki so Kovačiču botrovali pri začetkih pisanja (Vidmar, Maček in slovenska politična ekipa), gleda zelo kritično na sedanji položaj slovenskega naroda. Dr. Dimitrij Rupel je „Prišleke“ označil za velik družbeni ne pa literarni dogodek.

Avtorja „Prišlekov“ je uvedel v slovensko literaturo s črtico „Očetova smrt“ l. 1945. dr. Tine Debeljak, povezan pa je z emigracijo, ker so njegovo mater, sestro in nečakinjo izgnali v Avstrijo l. 1945, kjer je mati znorela in umrla v taborišču.

Kovačičeva prejšnja dela so: Ključi mesta l. 1964. Deček in smrt l. 1968. Sporočila v spanju, Resničnost sveta l. 1972. Preseljevanje l. 1974. Pet fragmentov l. 1981.

V španščini je izšla knjiga Arkadija Nikolajeviča Ševčenka, „Kako in zakaj sem pretrgal z Moskvo“ (Cómo y porqué rompí con Moscú), kjer pisatelj, ki je bil nekaj časa asesor Andreja Gromyka, opisuje svoje razočaranje nad rusko nomenklaturo. Argentinski kritik Martín Alberto Noel imenuje knjigo: Resnica o pokvarjenosti, revščini in prisili (Una realidad de corrupción, pobreza y opresión).

V celovski založbi „Drava-Verlag“ in s sodelovanjem Editoriale Stampa Triestina je izšla v nemščini pod naslovom „Zeichen und Wege — Slowenische Erzähler der Gegenwart“ nova antologija slovenske proze. Antologija obsega trinajst avtorjev, med njimi Miška Kranjca, Danila Lokarja, Borisa Pahorja, Andreja Hienga, Lojzeta Kovačiča, Rudija Šeligo, Florjana Lipuša i.dr. Tekste sta predstavila Klaus Detlef Olof in Rudi Neuhäuser.

Pri isti založbi je izšla tudi antologija slovenskih lirikov. Pred leti so izdali „Samorastnike“ (Wildwuchslinge) in „Požganico“ (Brandalm) Prežihovega Voranca. „Tantandruja“ Cirila Kosmača je izdala založba l. 1980, sedaj pa je izdala „Balado o trompeti in oblaku“ (Ciril Kosmač je umrl l. 1980). — Zdi se, da je zanimanje za slovensko litearturo pri nemško govorečih narodih porastlo, pomaga pa tudi domovinska podpora in trgovski vidik.

„Die Wiederholung“ (Ponovitev) je novo delo Petra Handkeja, ki ga je izdala založba Suhrkamp v Frankfurtu ob Maini. Handke je Avstrijec, piše v nemščini, toda tokrat se bavi z vprašanji slovenskega jezika, zemlje in zgodovi-

ne. Ker v knjigi razpravlja tudi o usodi koroških Slovencev in to v nemščini, je to zanimiv in važen prikaz naše narodne problematike, ki je veliki svet ne pozna. Kot prispevek k dvigu narodne zavesti, citiramo samo en stavek iz ust glavnega junaka Filipa Kobala: „Zakaj si naše pravde ne vzamemo sami, kot je bila določena za to, da se ohrani, in ne da bi komu križali pot?“ (O stari pravdi uporabe slovenskega jezika).

V založbi „Delavske enotnosti“ je izšla „Delitev po delu v socialistični družbi“ Miroslava Glasa, kjer pisec razpravlja o tem vedno aktualnem vprašanju, v gospodarskem, socialnem in političnem kontekstu.

José Donoso, vodilni čilenski pisatelj, je predstavil na knjižnem sejmu v Frankfurtu in istočasno v Madridu svoje zadnje delo, novelo „Obup“ (La desesperanza), kjer popisuje svoj povratek v Čile iz eksila. Glavna tema so očitki tistih, ki so ostali pod diktaturo generala Pinocheta, tistim, ki so odšli v tujino, kar povzroča slednjim globoko razočaranje. Podoben pojav se je zaznal tudi v Argentini, vendar še ni prišel do pravega peresa, ki bi ga opisal in je dosedaj ostalo samo pri očitkih.

Slovenska sedanjost in bodočnost.

V nedeljo 9. novembra je v Torontu na proslavi 29. oktobra bil slavnostni govornik naš član dr. Tone Arko.

Iz članka Otmarja Mauserja v Ameriški domovini (18. nov.) ponatiskujemo nekatere odstavke tega govora.

„Olaštaj naroda je velika odgovornost! Za nas Slovence, ki nas je komaj dva milijona, še posebej. Voditelji slovenskega naroda skozi vso našo zgodovino so bili istega prepričanja, kot smo mi danes: Biti Slovenec pomeni biti vdan slovenskim narodnim izročilom in naši veri, katero Turki in tudi današnji brezbožniki ne bodo mogli uničiti. To je edina sila, ki nas Slovence druži in nas dela narod. Ko bomo tudi na političnem polju prišli do tega spoznanja, bo realizacija o slovenski državi postala naš enoten cilj. Nas v zdmostvu in onih doma. Zato moramo našo narodno politiko „rehabilitirati“ in jo umestiti na vrhunec naše narodne dejavnosti, kajti realizacija naše slovenske državnosti ne bo zgrajena na naši kulturi, kot je pravilno ugotovil dr. Arko, temveč na naši narodno-politični samozavesti in odločnosti.

Izvojevati slovensko narodno svobodo v svoji lastni državi je v prvi vrsti politično delo. Zato je nujno, da Slovenci pridemo do spoznanja, da je politika neobhodno potreben del našega narodnega življenja, kajti le v demokratično urejeni državi se tudi versko, gospodarsko, kulturno in politično lahko razvijamo in tako postanemo člen človeškega prizadevanja za boljši in pravičnejši svet, kjer bo vsak narod imel svoje mesto ter živel življenje, ki mu je bilo po božji Previdnosti odmerjeno in zagotovljeno.

Zgodovina nas uči, da se gore ne prestavljajo čez noč. Vzelo je tisočletja, da so izginili imperiji, da so propadle civilizacije, ki so svoj čas gospodovale in sužnjile slabotnejše. Izreden slučaj je bil, da je zgodovina tako hitro odpravila Hitlerjev imperializem. To se je zgodilo zato, ker je bil zgrajen na nacionalnem socializmu.

Težje se bo svet rešil sovjetskega imperializma, ker zavzema globalne dimenzije in je v svoji ideologiji predan „svetovni revoluciji“, s katero naj bi se delovno človek osvobodil izkoriščanja in izžemanja kapitalizma, kar mnogi danes sprejemajo kot edino rešitev vseh socialnih problemov, ki tarejo moderni svet. (...)

Slovenci pri tem nismo izvzeti. Še doma so nam komunisti trobili, da je politika tista, ki je bila kriva vse naše narodne tragedije. Mi kot bedaki, smo to za njimi ponavljali in smo zasovražili politiko in tiste, ki so se s politiko ukvarjali. (...)

To je absurd, ki se ga moramo čim prej rešiti, če hočemo resnično narodu dobro, zanj delati in pripravljati pot, po kateri bo narod dosegel tisto, za kar so se politični aktivisti borili za časa avstro-ogrske monarhije in se borimo tudi mi. Med tistimi, ki so se takrat borili za slovensko svobodo, in borci za slovensko svobodo v današnjem času, ne vidim nobene razlike.

dogajanja

V „Mestnem gledališču ljubljanskem“ so sredi tega leta začeli igrati novo dramo „Justifikacijo“ Toneta Partljiča. V delu nastopajo zgodovinske in izmišljene osebe. V bistvu gre za justifikacijo — premišljen in pripravljen umor dr. Marka Natlačena (dr. Marko), nastopajo pa tudi dr. Gregorij Rožman (Prevzvišeni) in „verni fantje“ iz gozdov. Poudarek je na „moralnem in vojaškem uspehu“, protipostavljena pa je smrt štiriindvajsetih talcev, ki so jih pobili Italijani, ki jo prikaže Partljič kot izgubo štiriindvajsetih mladih življenj. „Prevzvišenemu“ vzame nekaj krivde in jo prevali na rame „dr. Marka“. Na nek način pravijo v Ljubljani, da je to odgovor na Janovo pisanje o dr. Rožmanu, seveda pa mora pri tem Natlačena prikazati kot zagrizenega nacista, da na ta način opraviči justifikacijo.

Prvi knjižni sejem se je vršil v Pekingu. Sodelovalo je nad tisoč založb s petdesettisoč knjigami. Čeprav je bila Kitajska zainteresirana predvsem na znanstvenih, tehničnih in univerzitetnih delih, je bilo zanimanje veliko tudi za literaturo, vzdušje je kvarila samo kitajska zakonodaja, ki ne priznava „copyrighta“, čeprav so državni funkcionarji obljubili, da bodo v teku petih let tudi to zdedo uredili. Po številu knjig so bili na prvem mestu Rusi, po vsoti prodanih pa ZDA.

„Laibach Kunst“ GSSN, IRWIN (Gledališče sester Scipion Nasice) imenuje dr. Dimitrij Rupel poplebeženo, srednje-slojsko, mednarodno obliko kulture. Torej še niso našli izraza za umetnost v novi socialni ureditvi. Otrresajo se kmečkoga, vaškega, večerniškega — delavska tradicija pa je še prešibka, da bi kaj novega pokazala.

Milan Kundera: Intelektualni cement Srednje Evrope so bili Judje. Ta spada v cono majhnih narodov med Nemčijo in SZ. Srednji del Evrope je najbolj ogrožen, ker je geografsko v sredini, kulturno spada k zahodu, politično pa k vzhodu.

Wole Soyinka, pesnik, pisatelj, esejist in dramaturg Nigerije, je letošnji prejemnik Nobelove nagrade za literaturo. Svoja dela je pisal v jeziku Yoruba in angleščini. Čeprav je bolj poznan v svetu Senegalec Sedar Senghor po svojih pesmih o „črnosti“, je tokrat dobil nagrado skoraj nepoznan ustvarjalec. Wole Soyinka prikaže v svojih delih, da afriške kulture niso mogli uničiti kolonizatorji — ostala je kot vpliven in neodvisen substratum — s politično neodvisnostjo pa je zopet postala močan dejavnik v življenju mladih afriških držav. Kultura yoruba je močno vplivala na brazilsko literaturo (Jorge Amado, Mestre Didi, Antonio Olinto in dr.), ker so se ohranile korenine afriških sužnjev, ki so bili prodani v Brazilu.

Fulbrightovo štipendijo za študijsko leto 1986-87 so dobili

Slovinci: Ljubinka Črnivec, prof. za slovensko literaturo in kulturo na ljubljanski univ., Helga Glušič-Krisper, prof. za slovensko moderno literaturo in slovanske jezike, Jože Mencinger, pravnik in ekonomist, Dimitrij Rupel, prof. družbenih, političnih in časnikarskih ved, Veljko Rus, družboslovec, Tomaž Šalamun, svobodni pisatelj, in Pavle Zihlerl, politični ekonomist.

Argentinska glasbena revija „Promúsica“, ki jo urejata Jorge Martínez de León in naš član Janez Vasle, je praznovala petletnico izhajanja. Gre za redke primer revije, če ne za edinstven, ki prinaša vse novosti, kar se tiče opere, baleta, dirigentov, zborov, pevcev, igralcev, študija glasbe, natečajev, ocen, kaset, gramofonskih plošč itd., ki poleg španščine tiska članke tudi v nemščini, francoščini in ki od zadnje številke (oktobrska štev. 34) obljublja, da bo poročala tudi o vseh novih ploščah v Evropi in ZDA.

Po vsebini lahko rečemo, da presega svoj podnaslov „Calendario internacional Opera/Danza/Discos/Audio“.

V številki 33. na seznamu odličnih izvajalcev klasične in moderne glasbe navaja „Camerata de Bariloche“ in zbor „Niños y jóvenes cantores de Bariloche“ (Zbor otrok in mladih pevcev iz Bariloche), ki ga je vodila Lučka Kralj Jermanova in ki je žel priznanje tudi v starem svetu.

V isti številki dobimo poleg kritičnega članka Janeza Vasleta „La ópera en TV“, ki opisuje argentinske birokratične nazore o oddajanju oper po TV, tudi članek njegovega brata Mirka Vasleta „Leve repuntaje discográfico“ (Boljši položaj za gramofonske plošče), ki opiše nove plošče na argentinskem trgu s kritičnega glasbenega stališča.

Revija je veren prikaz glasbenih dogajanj, ne samo v Teatro Colónu in Argentini, ampak vključuje vsa znamenita glasbena središča sveta. Med drugim navaja tudi vse argentinske glasbene umetnike, ki delujejo v tujini z datumom, krajem in vlogo v kateri nastopajo. Izmed argentinskih Slovencev omenja Karla Košuto, ki bo pel v „Sili usode“ sept. v San Francisco, Bernardo Fink, ki bo pela v „Ivani Arški na grmadi“ v Ženevi marca 1987. in v „Tosci“ junija 1987 istotam.

Slovensko izseljevanje v Ameriko — Dosežki v preteklosti in smeri bodočega raziskovanja

je naslov ene izmed treh sekcij, ki jih je priredila Society for Slovene Studies na letni konferenci Ameriškega združenja za pospeševanje slovanskih študij (AAASS) v New Orleansu, 21-23 novembra 1986. Na tej sekciji so sodelovali s predavanji — Katica Cukjati (Buenos Aires, Argentina), Matjaž Klemenčič (Maribor, Jugoslavija) in Erik Kovačič (Washington, D.C.); kot diskutanti — Bogdan Novak (Toledo, Ohio), Rudolf Susel (Cleveland, Ohio), Silvo Devetak in Rado Genorio oba zadnja kot predstavnika Slovenske izseljenske matice v Ljubljani). Sekcijo je vodil Jože Velikonja (Seattle, Washington), ki je njen program tudi organiziral.

OPOZARJAMO: NAROČNINA NA IZDANJA ZA LETO 1986

6 dvojnih številok Glasa, vsaka na 8 straneh, 4 številke MEDDOBJA, vsaka na 80 straneh besedila in 4 straneh umetniške priloge stane 33 avstralov ali 30 dolarjev.

Samo Glas 1986 v Argentini 5,50 avstralov ali 5 dolarjev.

Poravnajte zaostalo naročnino!

CORREO ARGENTINO CORR. CENTRAL Y SUC 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo. Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Andrés J. Rot), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.